

ศึกษาบทบาทของผู้นำที่เป็นทางการเปรียบเทียบกับผู้นำที่ไม่เป็นทางการ
ต่อการส่งเสริมให้เกิดระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมในชุมชน

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

วิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิชาสัมมนาทางรัฐประศาสนศาสตร์ 763 401
ตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์บัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ประจำภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2556

บทคัดย่อ

เรื่อง	ศึกษาบทบาทของผู้นำที่เป็นทางการเปรียบเทียบกับผู้นำที่ไม่เป็นทางการต่อการส่งเสริมให้เกิดระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมในชุมชน	
ชื่อผู้ศึกษา	นางสาวเทียนศรี	บางม่วงงาม
	นางสาวปณดา	สุนทรวิภาต
	นางสาวเยาว์รัตน์	คงมา
	นางสาวศศินันท์	สร้อยไข
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์สุรภัทร พิไชยแพทย์	
ปีการศึกษา	2556	

การศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้นำที่เป็นทางการเปรียบเทียบกับผู้นำที่ไม่เป็นทางการต่อการส่งเสริมให้เกิดระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมในชุมชน กรณีศึกษาตำบลสามร้อยยอด อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำที่เป็นทางการเปรียบเทียบกับผู้นำที่ไม่เป็นทางการที่มีส่งเสริมให้เกิดระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมในตำบลสามร้อยยอด การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างกลุ่มผู้นำที่เป็นทางการและกลุ่มผู้นำที่ไม่เป็นทางการตำบลสามร้อยยอด ใช้แนวคำถามและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเป็นการสัมภาษณ์ผู้รู้โดยตรง

ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงการมีบทบาทต่อการมีส่วนร่วมในระบบประชาธิปไตยของชุมชนทั้งผู้นำที่เป็นทางการและผู้นำที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งให้เห็นถึงระบบสังคมของชุมชนไทยที่เราเคยมีความเชื่อว่าผู้นำที่เป็นทางการนั้นจะเป็นผู้นำที่มีบทบาทในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระบบประชาธิปไตยในชุมชน แต่งานวิจัยดังกล่าวกับพบได้ว่าผู้นำที่ไม่เป็นทางการต่างหากที่ช่วยส่งเสริมหรือมีความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการส่งเสริมระบบประชาธิปไตยในชุมชนเห็นได้จาก การที่ชาวบ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมกับผู้นำที่เป็นทางการนั้นส่วนใหญ่ ผู้นำที่เป็นทางการมีการชักจูงชาวบ้านให้เข้ามามีส่วนร่วมด้วยวิธีการแจกสิ่งของหรือใช้สิ่งของนั้นเป็นเครื่องมือ ในการที่ทำให้ชาวบ้านสนใจที่จะเข้าร่วมเท่านั้น แต่ถ้าชาวบ้านบุคคลใดที่ไม่ได้เห็นแก่สิ่งของก็อาจจะไม่มาเข้าร่วมด้วยเช่นกัน ในทางกลับกันผู้นำที่ไม่เป็นทางการนั้นวิธีการจูงใจให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมด้วยวิธีการใช้วาจาพูดให้ชาวบ้านตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่แบบประชาธิปไตยตามกฎหมายรัฐธรรมนูญที่ได้กำหนดไว้ ในการช่วยกันปกป้อง รักษา หรือแสดงความคิดเห็น เพื่อสร้างความเป็นธรรมให้กับคนในชุมชน เพื่อประโยชน์สุขของชาวบ้านส่วนรวม งานวิจัยชิ้นนี้ได้สะท้อนให้เห็นบริบทของสังคมไทยที่มีต่อสังคมท้องถิ่นว่า การขับเคลื่อนความเป็นประชาธิปไตยในท้องถิ่นยังขาดตัวการที่เชื่อมต่อระหว่างท้องถิ่นกับชุมชนก็คือส่วนกลาง แต่การขับเคลื่อนที่มีผลดังกล่าวนี้กับไปเป็นแนวทางในการร่วมกลุ่มทางการเมืองของสังคมไทยในท้องถิ่นในการช่วยเหลือหรือส่งเสริมประชาธิปไตยที่เกิดขึ้นในชุมชนมากกว่าในส่วนของการที่มาช่วยเหลือ

งานวิจัยชิ้นนี้สรุปได้ว่าผู้นำที่ไม่เป็นทางการนั้นมีบทบาทต่อการส่งเสริมประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมในชุมชนมากกว่าผู้นำที่เป็นทางการ เพราะว่าผู้นำที่เป็นทางการมีความเข้าใจเกี่ยวกับคำว่าประชาธิปไตยนั้นหมายถึงการเลือกตั้งเพียงอย่างเดียว จากการสัมภาษณ์ผู้นำที่เป็นทางการ ไม่ว่าจะป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน หรือผู้ใหญ่บ้าน ส่วนมากแล้วเข้าใจตรงกันว่า การส่งเสริมการเลือกตั้งนั้น คือเป็นการส่งเสริมในรูปแบบประชาธิปไตย ซึ่งแตกต่างจากผู้นำที่ไม่เป็นทางการนั้นมีบทบาทเข้าใจถึงคำว่า การมีส่วนร่วมในระบบประชาธิปไตยมากกว่าผู้นำที่เป็นทางการเพราะผู้นำที่เป็นทางการเพียงแคร์รับคำสั่งมาแล้วทำต่อโดยไม่มี การติดตามผลงานไม่มีการศึกษาหรือเข้าใจความหมายที่แท้จริงว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมแบบประชาธิปไตยนั้น อาจจะไม่ได้เป็นเพียงแคร์รูปแบบการเลือกตั้งหรือการใช้สิทธิตามกฎหมายอื่นๆ แสดงว่าผู้นำที่เป็นทางการนั้นยังไม่ได้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมแบบประชาธิปไตยที่แท้จริง แต่คำว่าประชาธิปไตยในที่นี้ คือบทบาทที่ให้กับบุคคลส่วนใหญ่ได้มีบทบาทกับภาครัฐโดยชาวบ้านในพื้นที่ที่สามารถที่จะเสนอความคิดเห็นให้ข้อเสนอแนะหรือบอกสิ่งที่ตัวเองต้องการเพื่อจะได้แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชนหรือท้องถิ่น จะเห็นได้ว่าผู้นำที่ไม่เป็นทางการนั้นส่งเสริมการมีส่วนร่วมแบบประชาธิปไตยในชุมชนมากกว่า คือ เวลาทำ ทำด้วยจิตใจ ที่ต้องการอยากให้ชุมชนนั้นดีขึ้น ซึ่งแตกต่างจากผู้นำที่เป็นทางการเวลาทำ คือ เพียงแต่ทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายหรือทำตามแบบหน้าที่กฎหมายกำหนดให้เท่านั้น เมื่อหมดจากภาระหน้าที่ตรงนี้แล้วก็ไม่สามารถติดตามดูแลหรือส่งเสริมการมีส่วนร่วมแบบประชาธิปไตยในชุมชนของชาวบ้านได้อีกเลย แต่ถ้าเป็นผู้นำที่ไม่เป็นทางการรับทราบหรือรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนแล้วรีบนำปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นไปดำเนินการแก้ไขถือว่าเป็นการส่งเสริมให้มีส่วนร่วมแบบประชาธิปไตยแล้ว

ผลงานวิจัยนักศึกษา ระดับปริญญาตรี